

O NOYMAS

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 16 του Μάη 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ: 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 96

Ο ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΕΝΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

Σδυσμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μέσ'στη χώρα.
 Στην εκκλησιά, στον κλίβανο, στο σπίτι, στάργα-
 [στάρη,
 Στο κάστρο, στην καρδιά, παντού τάλι-καίδια οι
 [στάχτες.
 Πάει ο ψωμάς, πάει ο χαλκιάς, πάει κ' η γυναίκα,
 [πάνε
 Τα παλινκάρια, οι λειτουργοί, και οι στρατιώτες,
 [και όλα.

Τα χέρια είναι παράλυτα, και τα σφυριά παρμένα,
 Και δε σφυροκοπάει κανείς τάρματα και τάλετρα,
 Και η φούχτα κάποιου ζυμωτή λίγο σιτάρι αν κλείσει.
 Δε βρίσκει την πυρή ψυχή ψωμί για να το κάμει.
 Κι από κατάκρυα χόβολην είν' η γωνιά γιομάτη,
 Και πιδ ποτέ από τη γωνιά που του σπιτιού η
 [καρδιά είναι,
 Κακοκατάντησε η καρδιά τάνθρώπου, ω κρίμα, ω
 [κρίμα!

Κ' ένα ρημάδι η εκκλησιά, και δίχως πολεμίδες
 Τό κάστρο που χορτάρισε κ' έγινε βοσκοτόπι.
 Κι ο μέγας Έρωτας μακριά, και είν' άδουλος ο άντρας
 Κι άπραγος, και παράπλευρα χαμοδυστή η γυναίκα
 Κυρά της έχει τη σκλαβιά, και δοῦλο της τὸ ψέμα.
 Σδυσμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μέσ'στη χώρα.

Τραγούδι τῶν ἡρώων! ἔμπρός, τραγούδι τῶν ἡρώων!
 Ἀπάνου από τὰ πόσταχτα ἀναψε, ὦ φλόγα, δειξου,
 Φωτιά τῆς πολεμόχαρης, φωτιά τῆς Ρωμιούνης!
 Κανένα χέρι δε θά ἴδῃς ἀπάνω σου ν' ἀπλώσει,
 Νά θρέψῃ σε, νά ξεσταθῇ, νά πάρῃ ἀπ' τὸ θυμὸ σου!
 Νά σπείρῃ σε στὴν ἐκκλησιά, στὸν κλίβανο, στὸ
 [σπίτι,

Νά σε φωλιάσει, στὴν καρδιά, στὸ κάστρο, στάργα-
 [στάρη.
 Τότε, ὦ φωτιά μου, ἀδοήθη κ' ἔρμη φωτιά μου,
 [κρύψου

Και κάμε τάφο σου βαθιὸ τὴν τέφρα, -και μὴ σδύσῃς!
 Γιατί θάρῃ κάποιος καιρὸς, και κάποια αὐγὴ θά
 [φέξῃ.

Ποῦ θά φυσήξῃ μιὰ πνοὴ μεγαλοδύναμη, ἀκου!
 Ἀπὸ ποῖο στόμα ἢ ἀπὸ ποῖο χάος θά χυθῇ; δὲν ξέρω.
 Μπορεῖ ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, μπορεῖ και ἀπὸ τὴ Δύση,
 Ποιὸς ξέρει μὴν ἀπ' τὸ Βορρῖά, μὴν ἀπ' τὰ Μεσημέρια,
 Τάχα θά βγῇ ἀπ' τὰ τάρταρα, γιὰ θά ριχτῇ ἀπὸ
 [τὰστρα;

Δὲν ξέρω· ξέρω πῶς θάρῃ, και μὲ τὸ πέρασμά της,
 Μέγα και θεῖο και μυστικὸ και ἀξήγητο, θά σκύψουν
 Οἱ κορφὲς ὅλες, οἱ φωτιὲς θά ξαναδώσουν ὅλες,
 Στὴν ἐκκλησιά, στὸν κλίβανο, στὸ σπίτι, στάργα-
 [στάρη,

Στὸ κάστρο, στὴν καρδιά, παντοῦ, στάποκαίδια,
 Ἀπρῶτης!

Και σὰ θεῶν ἀγάλματα θαματοργὰ πλάσμένα
 Γιὰ μουσικὴν ἀπόκριση σὰν τὰ φιλῇ ὁ κύρ Ἥλιος,
 Και σὰ χλωρὰ ἱερὰ δέντρα ποῦ δὲν τοὺς ἀπολεί-
 [πουν
 Οἱ ζαχαρόχυμα καρποὶ χερμῶνα καλοκαίρι,
 Νά! νὰ ὁ ψωμάς, και νὰ ὁ χαλκιάς, και νὰ ἡ γυναί-
 [κα, νάτα,
 Τὰ παλινκάρια, οἱ λειτουργοί, κ' οἱ στρατιῶτες, και
 [ὅλα!
 Κι ὅταν τρινύρω σου οἱ φωτιὲς ἀνάψουν ἴσα οἱ
 [πλάστρες,
 Σαναζωντάνεψε κ' ἐσύ και ρίξου, ὦ φλόγα, ὦ φλόγα!

Φωτιά τῆς πολεμόχαρης, φωτιά τῆς Ρωμιούνης,
 Και κύλησε και πέρασε στὰ διάπλατα τῆς χώρας
 Και στῆς ψυχῆς τὰ πόδαθα, και πλάσε τα και ζήσ'τα,
 Μεστὰ και ροδοκόκκινα παιδιὰ, τὰ καρδιοχτύπια,
 Και πλάσε τους και ζήσε τους κάποιους καημούς
 [πατέρες,
 Και κάποιες γνώμες πλάσε τις και ζήσε τις μητέρες,
 Και καμὲ ἀδέρφια ἀχώριστα τὰ ὄνειρα και τὰ ἔργα,
 Τραγούδι τῶν ἡρώων! ἔμπρός, τραγούδι τῶν ἡρώων!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΨΥΧΑΡΗ

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'.

Τὸ Νησί τῆς Σάντα Κλάρας

Ἀρχεῖ τὸ καράβι κι ἀκούστηκε ἀμέσως ἡ φωνὴ
 τοῦ καπετάνιου, ποῦ πρόσταζε στοὺς νάφτες, ὠρμισ-
 μένος.

— Ἀ'Εδῶ θά τὸν ἀφήσουμε. Κατεβάστε τὴ βάρκα
 και νὰ μπῇ μέσα, νὰ τὸν πᾶτε. »

Εἶχε σταθῇ τὸ καράβι μπροστὰ σὲ νησάκι θεό-
 μορφο, τὸ Νησί τῆς Σάντα Κλάρας, ἐκεῖ κάτω μα-
 κριὰ σ' ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀρχιπελάγους τοῦ Εἰρηνικοῦ
 Ὠκεανοῦ. Εἶναι τρία νησάκια μαζί, τὸ μεγαλύτερο τῆς
 συνήσιας ἢ Μεσατιέρει, ἢ Μεσαφονέρε ποῦ ὅζω και ποῦ
 μόλις φαίνεται ἀπὸ τὰλλα δύο, κ' ἡ Σάντα Κλάρα τὸ
 μικρότερο. Θεοῦ χαρὰ, μόνο νὰ τὸ βλέπῃς. Ἀπὸ τὸ
 καράβι, ποῦ πῆγε ὅσο πιδ κοντὰ μπόρεσε, τὴ ξάνοιγες
 τὸ Νησάκι ὅλο, μὲ τίς πρασιναδες του, μὲ τὰ βαθιὰ
 του τὰ ρουμάνια, τὰ θεύρατα δέντρα, τὰ γριολούλουδα
 ποῦ ἔλαμπε ἡ σφανταχτερὴ θωριά τους μὲ τὸν ἥλιο,
 και πρὸς τὴν ἀκρογιαλιά, ἕνα λιμανάκι χαριτωμένο,
 στρογγυλωτό, μιὰν ἀμμουδιὰ ποῦ εἶταν ὁ ἄμμος τῆς
 ξαθὸς ξαθὸς σὰν κοριτσιοῦ μαλλάκια τρυφερά. Κοίτα-
 ζες τὸ Νησάκι κ' ἔλεγες μὲ τὸ νοῦ σου.

— Ἀ'Εδῶ νὰ τὸ στρώσω! Ἐδῶ νὰ ζήσω τὴ ζωὴ
 μου ὅλη. »

Εἶχε ὅμως κ' ἕνα κακὸ ἡ Σάντα Κλάρα· εἶτανε
 τότες ἔρημη ἔρημη καθὼς και τὰ δύο ἄλλα δεξιὰ κι
 ἀριστερά της· ἀκατοίκητα και τὰ τρία· ψυχὴ. Και
 μαλιστα πολὺ σπάνια πῆγαινε ξένος κόσμος ὡς ἐκεῖδα,

γιατί ἀφτὰ ποῦ θὰ δηγηθοῦμε ἀκολούθησαν ὅλα σὸν
 προπερασμένο τὸν αἰῶνα, πρὸς τὰ 1725, ποῦ βεπόρια
 δὲν εἶχε ἀκόμα, ποῦ δὲν πολυταξίδευαν κιόλας, και λι-
 γώτερο ἀπ' ὅλους οἱ δικοὶ μας οἱ καημένοι, σκλάβοι
 τότες ὅλοι τους, δὲν μπορούσαν νὰ μισέσουν ἀπὸ τὸν
 τόπο τους, νὰ μὴν ἀφήσουν ὀλομόναχα τὰ παιδιὰ μὲ
 τίς μαννάδες.

Στὸ Νησί τῆς Σάντα Κλάρας, πρόσταζε λοιπὸν ὁ
 καπετάνιος νὰ πάνε μὲ τὴ βάρκα ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀθρώ-
 πους τοῦ καραβιοῦ. Γιάννης Πετρογιάννης τὸναμά του,
 παλληκάρι ὡς εἰκοσιπέντε εἰκοσιεφτά χρονῶ.

Παρουσιάστηκε ἀπάνω στὸ κατὰστρωμα και τὸν
 κρατοῦσαν ἄλλοι δύο νάφτες ἀπὸ τὴν κάθε μεριά, μό-
 λης ποῦ τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τὴ φυλακὴ κάτω στὰμπάρι
 τοῦ καραβιοῦ.

— Ἀ'Μὴ μὲ σπαῶχετε! Πηγαίνω και μοναχὸς
 μου. »

Εἶναι τὰ μόνα λόγια ποῦ καταδέχτηκε νὰ πῇ ὡς-
 που νὰ τοὺς φέρῃ και τοὺς τρεῖς ἡ βαρκούλα στὴν ἀμ-
 μουδιὰ τῆς Σάντα Κλάρας ἀπὸ τὸ καράβι. Τραβοῦσαν
 τὰ κουπιὰ οἱ δύο συντρόφοι, τοῦ μιλοῦσαν, ἀφτὸς τί-
 ποτα· οὔτε φωνὴ οὔτε ἀκρόαση. Ὡς τόσο δὲν εἶταν
 κακοὶ ἀθρώποι, ἔν και καμῶνουνταν πρὶν μπροστὰ
 σὸν καπετάνιο, πῶς τάχα βροτούσανε τὸν Πετρογιάννη
 σφιχτά, μὴ λέγῃ και τοὺς ξεφύγῃ. Νὰ τοὺς ξεφύγῃ,
 νὰ πῇ ποῦ δηλαδὴ; Στὸ Νησί τῆς Σάντα Κλάρας;
 Ἀμέ, ἀφτὸ ἤθελαν κ' ἴδιοι τους, μιὰ και πρόσταζε ὁ
 καπετάνιος. Τὸ ἤξεραν τὰ παιδιὰ, και τώρα μὲ κάθε
 τρόπο, προσπαθοῦσαν κ' οἱ δύο τους, ποῖς νὰ τοῦ πῇ
 κ' ἕναν καλὸ λόγο.

— «Έλα δά πιά και σύ. Έμεις τί σοῦ φταίμε και τὰ βάζεις μαζί μας ;»

— «Μὴ θάρρης πάλι πῶς θὰ σ' ἀφήσῃ ἰδῶ γιὰ πάντα. Νά, ἔτσι τόκαμε νὰ σὲ τρομάξῃ.»

— «Μὴ φοβάσαι, κι ἂν δὲν ἔρθῃ ἐκεῖνος, ἐρχοῦμα- στε μεις οἱ δυὸ και σὲ φέρνουμε πίσω.»

— «Γερά σοῦ κόστισε ὁμῶς τὸ κρασάκι.»

— «Ἀλήθεια ποῦ δὲν ἔπρεπε νὰ πᾶρῃ ὡς ἐκεῖ τὸ πρᾶμα.»

— «Αἱ ! τώρα πιά, ἔγινε ποῦ ἔγινε. Καὶ σὰν ξα- νάρθῃς μαζί μας, δὲ θὰ τὸ ξανακάμῃς.»

— «Ἐννοια σου κ' εἶναι παραδείσιος τὸ Νησάκι. Θὰ χρυσοπερνᾷς ἰδῶ.»

— «Ζῶο δὲ θὰ γίνῃς !»

— «Κατόπι μάλιστα θάχῃς και νὰ μᾶς λὲς χίλια δυό, γιὰ τὰ ὅσα εἶδες.»

— «Κοίταξε, μωρέ, τὸ λιμανάκι τί θεόλαμπρο ποῦ εἶναι !»

— «Γελάει σὰν τὴν κούνια μὲ τὸ παιδί.»

— «Καὶ ποῖος ξέρεῖ τί ὁμορφὰ πρᾶματα, τί θη- σαυροὺς θὰ βρῇς ἄξαφνα μέσα στὸ Νησί ! Καλέ, θὰ εἶσαι σωστὸς βασιλιάς.»

— «Τύχη ἀλήθεια ποῦ τὴν ἔχεις !»

Ἐπλεξε ἡ βαρκούλα στὰ διάφανα τὰ σμαραγδέ- νια τὰ νερά. Κόντεψε νὰ φτάσῃ στὸ λιμάνι. Ἐφτασε. Σηκώθηκε ἀμέσως ὁ Γιάννης ὁ Πετρογιάννης νὰ πη- δῇ, νὰ βγῇ ὅζω.

Οἱ δυὸ συντρόφοι ἔπιασαν πάλι τίς κουβέντες.

— «Νὰ σοῦ πῶ, λίγως ἡ καρδιά μου, τώρα ποῦ πρέπει πιά και ν' ἀποχαιρετηθῶμε.»

— «Ἄν τύχῃ και γυρίσουμε στὴν πατρίδα, προ- τοῦ σὲ ξαναπαίρουμε ἀπὸ ἔδω, τί νὰ ποῦμε τοῦ μπάρμπα Θανάση ;»

— «Τί νὰ ποῦμε τῆς παπαδιάς ;

Τὸν ἔκλαιε τάχα ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ ; Πειράχτη- κε βαριά τὸ φιλότιμο του ; Δὲν ξέρω. Μὰ χωρὶς νὰ τοὺς δώσῃ καμιὰν ἀπάντησιν, ὁ Γιάννης ὁ Πετρογιάννης, πῆδηξε ἀπὸ τὴ βάρκα στὴν ἀμμουδιά, και μόλις πᾶτησε χῶμα, πῆρε δρόμο πρὸς τὰπάνω, τραβῆξε κατὰ τὴν πλαγινὴ κορφοῦλα κ' ἔγινε ἀφαντοῦς μέσα στὸ ρουμάνι.

Τί νὰ κάμουν ; Τοὺς κοίταξε ὁ καπετάνιος. Βά- λανε μάνι μάνι, ἀπάνω στὴν ἀκρογιαλιά, δυὸ τρεῖς κάσες, γυρίσανε πίσω γλήγορα κι ἄμα πῆγε ἡ βάρκα στὴ θέση της, ποῦ διάταξε ὁ καπετάνιος ἀμέσως νὰ τὴν ἀνεβάσουν, ξεκίνησε γοργὰ γοργὰ μὲ τὸν ἀνέμο τὸ καράβι.

Ὁ καιρὸς εἶτανε μιὰ γλύκα. Ἡ θάλασσα καθρέφ- τισ κι ὡς τόσο φούσκωνε ὁ ἀγέρας τὰ παννιά. Κα- λουσύνη παντοῦ, και στὸν οὐρανὸ και στὴ γῆς. Εἶτανε πρῶτῃ πρῶτῃ και δροσιὰ ποῦ ἀναγαλλίαζε ἡ ψυχὴ σου. Ἄμα πῆγε ἀλάργα τὸ καράβι, ὁ Γιάννης βγῆκε ἀπὸ τὸ ρουμάνι και τὸ θωροῦσε τώρα ποῦ λίγο λίγο κρύ- βουνταν ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐκεῖ ποῦ ἔστριβε ὁ κάβος. Τότες μόνο ἀνοίξε τὸ στόμα.

— «Καλὸ κατεβόδι—και νὰ μὴ σὰς ξαναδῶ !»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Μόνος

Ἀρχισε, τώρα ποῦ δὲν τοὺς ἔβλεπε, νὰ λαλῇ μὲ τοὺς συντρόφους, και νάλεγε πῶς μονολογοῦσε, ἀδικα θὰ τῷλεγε, γιὰτὶ ἀφτὸς ἀποκρίνονταν ἴσα ἴσα στὰ λόγια ποῦ τοῦ κοπάνιζαν ἐκεῖνοι, σὰν τραβοῦσαν τὰ κουπιά, και ποῦ ὅσο κι ἂν καμώνονταν ὁ Γιάννης πῶς δὲν τᾶκουγε, τοῦ εἶχανε μείνει βαθιὰ τυπωμένα στὸ μυαλό.

— «Μάλιστα ! θὰ χρυσοπεράσω ἰδῶ.»

— «Ζῶο δὲ θὰ γίνω και μὴ σὰς μέλῃ !»

— «Βέβαια πῶς ἔχω τύχῃ.»

— «Καλὴ παρὰ νὰ καθοῦμε μαζί σας.»

— «Δὲ φταίτε οἱ ; Ἀπὸ ποῖος φταίει ; Μπᾶς κ' ἤρθε κανένας νὰ μὲ ξυπνήσῃ ;»

— «Μπᾶς και μὲ πόνεσε κανένας κατόπι, σὰν εἴ- μouna κάτω στὴ φυλακὴ, μπᾶς και ζύγωσε νὰ μοῦ πῇ ἕναν καλὸ λόγο ;»

— «Ὁχι ! Ὁχι ! Νὰ μὴν ξαναπεράσετε ἀπὸ ἔδω, γιὰ νὰ μὲ πᾶρετε. Βολέβουμεν περίφημα μονα- χὸς μου.»

— «Τόκαμε, λέει, ὁ καπετάνιος νὰ μὲ τρομάξῃ. Δὲν εἶμαι ἄθρωπος ἐγώ, ποῦ ἡ μοναξιά νὰ τὸν τρομά- ζῃ.»

— «Κι ἂν δὲ μ' ἀφήσῃ γιὰ πάντα ὁ ἴδιος ἰδῶ, ποῖος τοῦ εἶπε πῶς ἐγὼ φέβω ;»

— «Τώρα πιά ἔγινε ποῦ ἔγινε.»

— «Κι ἂς πᾶ νὰ λὲς ἐσὺ πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ πᾶρῃ ὡς ἐκεῖ τὸ πρᾶμα.»

Ἄττόσο τί ἔτρεχε ; Τί ἀκολουθῆσε και τὸν ἀφη- σαν ὁλομόναχο τὸ Γιάννη στὴ Σάντα Κλάρα ;

Ὁ Γιάννης, τώρα ποῦ κουβέντιαζε, ἀπὸ μακριὰ δηλαδὴ, μὲ τοὺς συντρόφους, ἀπαντοῦσε σὲ ὅλα τοὺς τὰ λόγια δὲν ἔμοιαζε ὅμως νάχῃ πολλὴ ὀρεξὴ νὰπο- κριθῇ σ' ἕνα τους λόγο. Γιὰ τὸ κρασάκι ποῦ εἶπανε, μιλιὰ. Βαθιά φαίνεται πειράχτηκε τὸ φιλότιμό του και σώπαινε. Ἰσως πάλι τὸ μετάνοιανε και δὲν ἤθελε νὰ τὸ πῇ. Ἐμεις τώρα τί νὰ κάνουμε ; Νὰ τὸ ποῦμε, νὰ μὴν τὸ ποῦμε ; Νὰ τὸ ποῦμε ἀπὸ λῆμε τὴν ἀλή- θεια.

Νά, εἶναι πρᾶμα τρομερὸ σὰν τὸ συλλογιστὴ κα- νένας, σὰ συλλογιστὴ μάλιστα και τὰ χρόνια τοῦ παλ- ληκαριῦ μας, μὰ τί νὰ σὰς κάμω ποῦ ἔπινε. Ἀπὸ ποῦ τὴν πῆρε ὁ καθημένος ὁ Γιάννης τὴν ἀσκήμη συ- νήθεια ; Δὲν ἔφταιγε τόσο πολλὸ ὁ ἴδιος. Ὁ Γιάννης εἶταν ὀρφανόπαιδο. Μῆτε πατέρα γινώρισε μῆτε μάννα. Ἀναθράφηκε ποῦ νὰ πῆς μοναχὸς του. Εἶχε κ' ἕνα Θεοῦ, τὸν μπάρμπα Θανάση, ποῦλεγαν οἱ συντρόφοι καλὸς ἄθρωπος, μὰ δίχως πολλὴ θέληση και ποῦ μόλις φρόντιζε γιὰ τὰνίψι του. Ἡ παπαδιά πάλι εἶτανε φι- ληνάδα τῆς μάννας του τῆς μακαρίτισσας, χήρα κι ἀφτὴ νόστιμη, ἀγαθὴ γριούλα, μὲ τὰ ζωηρά της τὰ μάτια και μὲ τὴ μάβρη τὴ σκούφια και τὰ μάβρα της τὰ ρούχα σὰν τὸ βάσο τοῦ παπᾶ. Πήγαινε ὁ Γιάννης καμιά φορὰ, κουβεντιαζανε, τὰ λέγανε, ὅσο συγύριζε ἡ ἔκλωθε ἡ γριά. Μὰ ποῦ νὰ ξέρῃ τοῦ λόγου της τί ἔ- θανε ὁ Γιάννης μὲ τὸ νοῦ του ; Ἀφτὸς ἀπὸ παιδί ἀ- νέβαινε ψηλὰ στὶς κορφοῦλες τοῦ χωριοῦ του, νὰ βλέπῃ τὴ θάλασσα. Εἶταν Ἀξιώτης και τὸ χωριὸ του, ποῦ εἶχε ὄνομα τ' Ἀπεράθου, βρισκότανε μέσα στὴ μέση τοῦ Νησιοῦ και μακριὰ κάμποσο ἀπὸ τὸ γιάλι. Ἡ θάλασ- σα ὅμως τὸν τραβοῦσε. Μόλις δέκα χρόνῳ ἀγῶρι, ἔγινε μούτσος, μεγάλωσε, ἔκαμε και νάφτης σὲ δυὸ τρία κα- ράβια, μὰ ἔκαμε και φίλους. Οἱ φίλοι μᾶς τὸ χάλασαν τὸ παλληκάρι. Μὴν ξεχνοῦμε και τὸ φιλότιμο. «Δὲν ἔρχεσαι, μωρέ, μαζί μας νὰ σὲ κεράσουμε ; Δὲ μᾶς κερνᾷς και σύ ;» Ἔτσι ἔμαθε ὁ Γιάννης τὸ κρασί και τὰ μεθήσια.

Ὁ καπετάνιος τὰ ἤξερε ἀφτά. Ἦξερε συνάμα και τὴν ἀξία τοῦ Γιάννη, γιὰτὶ ἀλήθεια εἶτανε πολὺ πι- τήδιο παλληκάρι και νάφτης ἀξιόλογος. Δὲ συνήθιζε νὰ μωρολογᾷ, μεγάλες κουβέντες δὲν ἔπινε, μὰ δὲν εἶχε ἄθωπο στὸ καράβι ποῦ νᾶναι πιὸ δραστήριος, πιὸ δυνατὸς ποῦ νὰ κἀνῃ πιὸ γλήγορα ἀπόφαση, σὰν τῷ- φερνε ἡ ἀνάγκη, ποῦ νὰ ξέρῃ τὴν τέχνη του καλῆτερα και ποῦ τὸ μάτι του νᾶγναντέβῃ τὴ θάλασσα πιὸ ξε- θαρρα και πιὸ ψυχρά. Ἐφκολα δὲν τᾶχανε ὁ Γιάννης. Κρίμα μονάχα ποῦ τὸ μάτι του ἐκεῖνο τὸ κρουσταλ- λένιο τὸ θόλωνε τοῦ κρασιοῦ ἡ καταχνιά.

Ἐβαλε μὲ τὸ νοῦ του ὁ καπετάνιος και καλὰ νὰ γιαιτρέψῃ τὸ Γιάννη. Τὸν εἶδε μιὰ, δυὸ, τρεῖς, τέσσα- ρεις φορὲς μεθυσμένο, και κάθε φορὰ προσπαθοῦσε νὰλ- λαζῇ τρόπο μαζί του, νὰ βρῇ τὸ γιαιτρικό. Θύμωνα,

μαλλωνε, τιμωροῦσε, ζηγοῦσε, τοῦλεγε νάρθη στὰ συγ- καλὰ του, νὰ καταλάβῃ τί κάνει.

— «Ἐσὺ, τοῦ εἶπε μιὰ μέρα, κοιτάζεις τὸν ἰαφτό σου ὁ μεθύστακας δὲν κοιτάζει τοὺς ἄλλους και μῆτε τοῦ μέλει.»

Τὸν ἀκουγε ὁ Γιάννης, ἔβαζε τὰ δυνατὰ του, νὰ μὴν ξαναρχίσῃ. Τοῦ κάκου ! Ξανάρχιζε. Μιὰ μέρα, ἴσα ἴσα σὲ τοῦτο δὲ τὸ ταξίδι, μόλις ἀφῆσαν τὴ στεριά κι ἀρρώστησε ὁ πιλόττος. Ὁ καπετάνιος εἶπε τοῦ Γιάννη νὰ πιάσῃ τὸ τιμόνι. Ποῦ νὰ τὸ στοχαστῇ πῶς σὲ τόσο σπουδαία ὑπόθεση, θὰ πᾶρῃ ὁ φίλος νὰ τὸ ρουφήξῃ ; Ὁ Γιάννης, ἴσως γιὰ νὰ κἀμῃ κουράγιο, κατέβηκε πρῶτα στὸ κελλάρι, ἀδειασε ἀλάκαίρο μπουκαλάκι ρου- μι. Ἀρχισε και δέφτερο. Τί τὰ θέλετε πιά ; Στουππί. Ἐπρεπε νὰ περάσῃ και τὴ νύχτα στὸ τιμόνι. Φώναζε ὁ καπετάνιος. Τσιμουδιά ὁ Γιάννης. Κόντεψε νὰ χαθῇ και τὸ καράβι.

— «Στάσου λοιπόν, ἀποφάσεις ὁ Καπετάνιος. Ἀ- φοῦ δὲ σὲ γνοιάζει γιὰ τοὺς ἄλλους, νὰ σοῦ μάθω νὰ ζῆς μόνος.»

Καὶ τὸν ἀφῆσε στὴ Σάντα Κλάρα.

— «Αἱ ! και τί μὲ κόφτει ἐμένα ποῦ μ' ἀφῆσες ἰ- δῶ ; ἔλεγε τώρα ὁ Γιάννης. Μόνος μου ἔζησα πάντα και πάλι μόνος μου θὰ ζήσω. Βολέβουμεν περίφημα στὸ νησάκι μου ἀρέσει κιόλας ἡ μοναξιά.»

Ὁ καπετάνιος βέβαια σιωπὸ δὲν εἶχε νὰ τὸν ἀφή- σῃ ὅλη του τὴ ζωὴ στὴ Σάντα Κλάρα. Λυγάριαζε μά- λιστα νὰ ξανάρθῃ καμιά μέρα νὰ τὸν πᾶρῃ. Μὰ εἶτανε πολὺ περίεργος ἄθρωπος ἀφτὸς ὁ καπετάνιος, ἴσως και λιγάκι παραξένος, καλὸς, μπροῦστος, μὲ θέληση, μὲ κρίση και μὲ δυὸ γράμματα. Ἐβγαίνει τότες ἕνα περί- φημο ρομάντσο στὴν Ἐδωάπη, ὁ Robinson Crusoe τοῦ D. Defoe, εἶχε βγῇ δηλαδὴ πρὸ καμιά τριαντα- ριὰ χρόνια, μεταφράστηκε ὡς και ρωμαίϊκα, μὰ μετα- φράστηκε μόνο στὸ καιρὸ ποῦ ἔγιναν ὅσα λέμε. Ὁ κα- πετάνιος μᾶς τὸ λοιπὸν ἀρπάξε μιὰ μεταφράση, τὴ διάβασε, τὴν πέταξε. Εἶπε :

«Παραμύθια !»

Κι ἀρχισε νὰ συλλογιέται :

«Ἀφτό, λέει, θὰ τόχῃ γραμμένο κανένας μαραγ- κὸς, νὰ μᾶς δείξῃ πῶς κατέχει τὴ μαραγκική.»

Ἀπλὸς ἄθρωπος ὁ καπετάνιος, ἔφτειανε μιὰ λέξη ποῦ και ποῦ.

«Μὰ στὴ μοναξιά βάζει κανεὶς ἄλλα μὲ τὸ νοῦ του. Δὲν τοῦ κόφτει νὰ γίνῃ χαλκιάς, μάστορης, ρά- φτης ἢ νὰ χτιζῇ σπίτια, και δὲν εἶναι τὰ πρᾶματα καθὼς τὰ παρασταίνει τὸ βιβλίο. Γλήγορα θὰ τὸ νοιώ- σῃ κι ὁ Γιάννης, κ' ἡ ζωὴ του θάλλαξῃ.»

Ποῦ νὰ ξέρῃ ὁ Γιάννης γιὰ τὸν Defoe και τὰ ρο- μάντσα του ; Ἀφτὸς χαίρουνταν ποῦ γλύτωσε ἀπὸ καπετανέους και συντρόφους. Βασιλιάς στὸ Νησάκι του τῆς Σάντα Κλάρας. Εἶδαμε μάλιστα πῶς ἄμα βρέ- θηκε μόνος, ἀρχισε και νὰ μωρολογᾷ. Εἶτανε λήφτερος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'.

Ὁ Γιάννης τρομάζει πρώτη φορὰ.

Ὁ Γιάννης μᾶς, ὅσο μονολογοῦσε ἀπὸ μακριὰ μὲ τοὺς συντρόφους, εἶχε προβῇ λιγάκι, ὅπως εἶπαμε, ὅζω ἀπὸ τὸ ρουμάνι, ποῦ λὲς και τὸ φοροῦσε σὰ στεφάνι στὸ κεφάλι της ἡ κορφοῦλα ἐκεῖνη. Ἀκόμη τοὺς τᾶλεγε και προχωροῦσε τώρα, γιὰ νὰ τοὺς πῇ περισσότερα και νὰ τοὺς τὰ πῇ τάχατες ἀπὸ κοντά.

— «Ἀφτοὶ δὲ φαίνονται ποῦ δὲ φαίνονται», εἶπε κι ἀρχισε νὰ παίρνῃ γύρο γύρο τὸ βουναίκι.

Μὰ δὲν ξέρω πῶς τὰ βόλεψε ὁ καπετάνιος, τί λο- γῆς ἀρμένισε τὸ καράβι, μόλις ἔκαμε δυὸ τρία μίλια και δὲν τὸ ξάνοιγες πιά πουθενά. Θὰ τὸ σκέπαζαν τὴν ὥρα ἐκεῖνη τὰλλα τὰ βουνα τοῦ Νησιοῦ πίσω ἀπὸ τὸ μέρος

που στέκοιτο ο Γιάννης, και του κάκου γύρισε να το δει.

— «Έχεις, λέει, και κανοκιάλι να κοιτάξεις και να μάς προσμένεις!»

Κι άφτά ο Γιάννης τάλεγε στους συντρόφους, μα δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί και καλά ο καπετάνιος θέλησε να βάλει ο Γιάννης το κανοκιάλι στη τζέπη του, σαν έφυγε. Ο Γιάννης ως τότε καμιά προσοχή δεν έδωσε στα δυο μπαρούλλα, στις δυο κάσες που είχαν αποθέσει, όταν τον έφεραν, οι συντρόφοι του στην άμμουδιά. Πολεμούσε με το κανοκιάλι χαμένος κόπος, ματε κινάει στη θάλασσα μήτε τίποτις.

Τράβηξε το ρολόι του, το κούρδισε ή ώρα έξη.

— «Οι φίλοι μας τέτοια ώρα θα τρών ήσυχα το τυρί τους με λίγο ψωμί.»

Τι να κάμω ως το βράδυ; Καλοκαίρι ο ήλιος βασιλεύει πολύ άργά. Ο Γιάννης, ώσπου να νυχτιάσει, πρόφτανε να συλλογιστεί και για το φαγι του και για ό τι θέλει. Μπήκε πάλι στο βουμάνι.

«Τι ανάγκη έχω γω τα τυριά σας και τα ψωμιά σας;»

Να πούμε και τα καλά του λαίμαργος δεν είναι ο Γιάννης. Μα και να είτανε, ποιος δε θα χόρταινε με τα φρούττα που κρεμόντανε στα κλαριά, σά να προσμένανε το χέρι του, να τα κόψη; Κ' έκοψε αλήθεια ένα φρούττο πολύ παραξένο, που έμοιαζε σαν κιτρόμηλο, μα που είτανε κάμποσο μεγαλύτερο κι όμορφο όμορφο, γυαλιστερό και κίτρινο σαν το κεχλιμπέρι, με το κρέας πηχτό, και στη μέση του, αντίς κουκούτσι, ένα είδος γλυκοζύου νεράκι και κρύο κρύο. Περίφημο πράμα και για την πείνα και για τη δίψα.

Κάθησε ο Γιάννης, τώρωγε και βέβαια δε συλλογιούνταν πως μια φορά κ' έβαν κινάει, στην Άσια, ο Ξενοφώντας είχε φάει τέτοια φρούττα, σαν ξαναγύριζε στην Ελλάδα και δι βρισκάνε στο δρόμο ούτε άρο ούτε οίνο, γιατί έτσι έλεγαν τότες το ψωμί και το κρασί.

Ωραία του γουστάρισε του Γιάννη, όσο άσυνήριστο κι έν του φάνηκε το γούστο. Άνοιξε μάλιστα ή δρεζή του.

— «Έννοια σας κ' είναι Παραδείσος το Νησάκι! Που να τα φαντάζεστε, παιδιά, τέτοια θάματα; Για σάς δεν είναι τώρα και το κάκου!»

Μιλούσε πάντα δηλαδή με τους συντρόφους, κι άνέβαινε γοργά γοργά σ' άλλο δέντρο, που είχε άλλα φρούττα, πιο μικρά όμως άφτά, παχουλά και νόστιμα σά ροδάκινα. Ένα κλαρί γεμάτο, φορτωμένο, φουντωτό. Μα για να φτάσει ως εκεί, χρειάστηκε να κόψη κάμποσα κλαριά. Τάριξε χάρμου. Κατέβηκε τότες με τα ροδάκινα, τομαζούνταν ο Γιάννης κι άφτά να τα δοκιμάσει, όταν άκουσε λίγο παρέκει από το μέρος που καθότανε, περίεργο μουνιμουνιτό, σαν κάτι που έτρεχε κατά γης στα χόρτα, μέσα στα φύλλα, και που σφύριζε.

— «Τα φειδιά! Ο αθεόφοβος ο καπετάνιος! Για να με φάν τα φειδιά, με ξαπόλυσε στην έρημιά.»

Ός τόσο δεν έχανε ο Γιάννης έτσι έφκολα τον μπουσούλα του. Έσκυψε, τράβηξε το πιστόλι του από το ζουναίρι, πήγαινε κιόλας να πιάσει το τουφέκι του που κρεμότανε στον ώμο. Έψαχνε, για να βαρέσει το φειδι, ζύγωσε προς το μέρος που άκούστηκε το σφυρηχτό. Τίποτα! Ούτε φειδι ούτε διάβολος. Έννοιωσε τότες πως έρχονταν ο κρότος από τα πεσμένα τα κλαριά με τάγερι που φυσούσε.

Γέλασε.

— «Τι μωρλός που είμαι, μωρέ σεις, και θα με πάρτε τώρα στο ψιλό.»

Μ' άφτά του τα λόγια, θυμήθηκε όμως κι όσα δηγούνταν οι νάφτες στο καράβι για τους άγριους και για τα θειά που είχε στους τόπους εκείνους.

— «Φαντάσου να με φάνε τα ζα ή να με φάνε οι άθώποιοι, άφου έδω είναι κι άθρωποφάγοι. Και τρέ-

χα Γιάννη μου να κόφτης τα φρούττα και να τα τρώς.»

Ήρθε ο νους του σι ύποψία, είπε να κάμω μια βόλτα στο Νησί, να δει αν είναι σίγουρο μαθές το μέρος ή ά δεν είναι.

— «Και του δείχνω του καπετάνιου ποιος είμαι!» Μόλις που κατέβηκε από την κορρούλα να σεργανισή το Νησί του, και θάρρει πως βρισκότανε στην Άξια και μάλιστα στο χωριό του. Θυμήθηκε τα παιδικήσια του, μόνο που έδω σπία δεν είχε, μα μήτε και μονοπάτια, γιατί άπάτητα είτανε όλα, στο μέρος που πρωτοβγήκε, από άθώπινο ποδάρι. Σταλλά έμοιαζε ο τόπος με τ' Άπεράθου, από κεί που τον κοίταζε τώρα ο Γιάννης. Όταν έφτασε στα πόδια της κορρούλας που έφαγε τα φρούττα, γύριζε τη ράχη στη θάλασσα, δηλαδή στην άμμουδιά που τον πρωτοκατέβασαν οι συντρόφοι. Έβλεπε μπροστά του μια μεγάλη μεγάλη βηματιά, με πιώτερο φάρδος παρά βάθος, και γύρου γύρου άλλες κορρούλες σαν την πρώτη, κι άφτίς όχι πολύ άψηλές, μα όλες δειντοφορεμένες. Στη μέση ξάνοιγες κ' ένα βουνό πιο κατάψηλο. Κατάλαβε πως ακολουθώντας τη βηματιά, θα πήγαινε ίσα στ' άλλο μέρος του Νησιού και πως για να το καταφέρει, άκούσε να νάνεβη και να κατεβή κατόπι τις κορρούλες που φαινόντανε σάμισό στεφάνι δεξιά κι άριστερά της βηματίας. Έννοιωσε τώρα γιατί έγινε άφαντο το καράβι τόσο γλήγορα. Δεξιά κι άριστερά του, ήταν οι δυο άκρες του Νησιού με τα βράχια και τους κάβους. Άμα καθαντασάρισε το καράβι, του τόκρυψαν οι κορρούλες που χωρίζαν το Νησί στη μέση του και θάρρει κανείς να περάσει από την άλλη μεριά για να μπειρή να το δει, αν έπλεξε ακόμη στα νερά της Σάντα Κλάρας.

Ένα πράμα δεν κατάλαβε, γιατί τάχατις να μην είδε είτε βράκι είτε ποτάμι στην άμμουδιά, σαν ήρθε, άφου ή βηματιά είτανε κατόντικη; Κι ως τόσο βρουσούλες, βράκια και ποτάμια θα είχε ο τόπος, με τα τόσα του τα φρούττα και τη θεόμορφη δειντοφορεσιά του.

— «Τόσο το καλύτερο, είπε, θα περάσω δίχως να βρωχθώ.»

Και κατέβηκε στη βηματιά.

Κατέβηκε, μα που να προχωρήσει κανένας; Άδύνατο να βάλεις το ένα πόδι μπροστά στ' άλλο. Χαμόκλαδα, ρίζες, δειντρολάκια, πήχτρα σωστή. Και λογιά λογιάνε από το καθένα. Δε χωράτεβι.

Μια στιγμή στοχάστηκε να πάη από τις κορρούλες. Μα στη μέση που είταν έβλεπε σύγκαιρα τις δυο μεριές κι άφτό γύρισε, γιατί να είσαι μόνος, λαμπρό πράμα, να σι τρών όμως τα ζα ή να σε πετσουκόβουν οι άγριοι, όσο κοιμάσαι, δεν άξίζει, κι ο Γιάννης ήθελε τη νύχτα να κοιμηθί, άφου έπρεπε μάλιστα κάμποσες νύχτες να κοιμηθί στη Σάντα Κλάρα.

— «Με το τουφέκι μου, με το πιστόλι μου, με το μαχαίρι μου, ποιόνα τρέμω; Άς έρθουν κι άγριοι και θειά. Τι με μέλει; Άφτοι από τουφέκια δεν ξέρουνε.»

Έκει που τάλεγε, γλιστρηση και του φάνηκε ξαφνικά σά να πατούσε το πόδι του άπάνω σι κανένα πρμα κρύο που τον τζιμπούσε κιόλας. Ποιος ξέρε τι ζω; Κοίταξε. Είτανε το βράκι και το πόδι του είχε πιαστί σε δυο πετρούλες ανάμεσα, σι δυο χαλίκια.

— «Ορίστε και νερό! Τι κάθουμαι και παραπονιέμαι;»

Άλήθεια, το νερό του βρακιού, σι κείνο το μέρος, άρχιζε μόνο να φαίνεται, γιατί κατόπι κρύβονταν, έτρεχε από κάτω από τη γίς, ξετρύπωνε παρέκει, μα είτανε ρηχό ρηχό, έκανε άβλάκια και για τούτο μόλις μπορούσε ο Γιάννης να το δει στην άμμουδιά, τότε σαν ήρθε.

Όστόσο να που βράχθηκε.

— «Τι να σκοτώνω, λέει, τα παπούτσια μου; θα τα χρειάστω ακόμη, και δώ παπουτσηδες δεν έχει.

Άκούς εκεί; Νησιώτης και νάφτης και να μήν περπατώ ξυπόλυτος!»

Φορούσε κάτι χοντρά παπούτσια, άβγαλε, μαζί με τις κάλτσες του, έδεσε τις κορδέλλες των παπουτσιών, τα φόρτωσε στον ώμο του, δηλαδή στο τουφέκι του, να κρέμονται.

Εκείνη τη στιγμή, δεν παρήγγειλε πως το τουφέκι μπαστούνι δεν είναι και πως με τα παπούτσια καταντούσε άχρηστο, άφου έπρεπε, σι ώρα ανάγκης, πρώτα να πετάξη τα παπούτσια κ' ύστερα να βαρέσει.

Ο Γιάννης όμως είχε άλλα στο νου του. Έβγαλε τη συγία του από την τζέπη, κι άρχισε να κόφτη κλαδικία για να προχωρήσει.

Μόλις έκοψε μερικά, και σά να τα λυπήθηκε ή σά να ντρέπτηκε.

— «Μπρέ, λέει, τέτοια όμορφα και τάφανίζω; Κορίτσι ήνα και φοβήθηκα μια ρίζα και δυο χαλίκια; Πάω κ' έτσι.»

Πήγαινε περίφημα με τη ζέστη, του δροσίζε θεάγλυκα τα πόδια το νερό, κ' είτανε και κάτι φτέρες που κάθε φορά που τις έπιανε να περάσει ή που του άγγιζαν το πρόσωπο στο διάβα του, σά χάδι του φαινόντανε.

— «Βελούδο πράμα, λέει, και γω να τα σαλαπατάω!»

Του έκαμε και πολύ καλό το νερό, γιατί με το φρούττο εκείνο που έφαγε πρώι πρώι στην κορρούλα, του ήρθε και λίγος πονοκέφαλος. Σά δε συνήθισε κανένας, δίνουνε πονοκέφαλο άφτά.

Ο Γιάννης είχε φτάσει τώρα ίσα με την άλλη άκρη της βηματίας. Ο Γιάννης είτανε γενναίο παιδι, μα όσο γενναίος και αν είτανε, πήρε πιο ήσυχα την ανάσα του, σαν είδε πως δεν είχε κίνδυνο κανένα στη βηματιά και στα περιτόπια μήτε από ζω μήτε από άθωπο.

— «Ίσως, λέει, δεν καλοκοιτάξα τις κορρούλες, αν και δεν του φάνηκε να ύπαρχη μήτε κεί άπάνω τίποτις παραξένο, γιατί πολύ άψηλές δεν είτανε κ' έμοιαζαν όλες με τη δική του, έτσι έλεγε την πρώτη που άνέβηκε, σαν κρύφτηκε να μην άποχαιρετήση τους συντρόφους. Τα ίδια δέντρα, ή ίδια φυτρωσιά. Όστόσο έκαμε να πάη ως εκεί. Έπειτα συλλογίστηκε.

— «Όποιος διάβολος κι αν κάθεται στα βουμάνια νερό θα πίνη, δε γίνεται. Θα κατεβαίνη λοιπόν έδω στη βηματιά—και βέβαια πως ο πρώτος που κατέβηκε, ή γω είμαι. Άνάγγιχτα όλα.—Μα νερό μπορεί να ήχη κι από την άλλη μεριά, εκεί κάτου να κοιτάζουμε.»

Την ύστερήν τη φράση, την είπε ο Γιάννης πολύ σιγά και μέσ τα δόντια του, όσο δυνατά κι αν είπε τάλλα του τα λόγια. Έτοιμος τώρα να κατασκοπέψη δώθε κείθε, να δει τί τρέχει. Προχωρούσε άγάλια γάλια.

Σι δυο κορρούλες ανάμεσα, στην άκρη της βηματίας, βρισκόνταν κ' ένα πέρασμα που του ήρθε σαν πιο έφολοδιάβατο και μάλιστα σαν κάπως λιγοφύτρωτο. Μόλις μερικές δειντοφύριες και παντού ήσκιος. Άφτό του άρεσε, γιατί δροσίστηκε κιόλας που είταν ή κάψα μεγάλη. Μα το λαγκαδι πολύ μαύρο και στενούτσικο, δεν πήγαινε κ' ίσια, παρά πότε δεξιά, πότε άριστερά. Έλεγε κιόλας σά νάτανε το χώμα σκαλισμένο κάτω από τις κορρούλες, κ' έμοιαζε σά να είχε κάτι βαθουλώματα, κάτι σπηλιά. Σταθήκε μια στιγμή, δεν ήξερε που έβγαινε το στενό, μήτε πόση ώρα θα βαστούσε, γιατί έστριβε κάθε τόσο. Άξαφνα στένεβαν οι κορρούλες κ' έπαβε ο δρόμος, αν είναι δηλαδή να τον πη δρόμο κανένας. Η αλήθεια είναι που έπαβε και δεν έπαβε, ξακολουθούσε, μα ξακολουθούσε από κάτω από το βουνό. Τι να κάμω ο Γιάννης; Να γυρίση πίσω, να βρη άλλο πέρασμα; Τότε πως θα μάθαινε τί έχει μέσα στη σπηλιά; Μπορεί πάλι και

νά γελάστηκε, μπορεί από την άλλη μεριά του Νησιού νά μην είχε τίποτες, νά τελειώνουν οι κορφούλες με την άκρογιαλιά.

Έκαμε κουράγιο. Μπήκε. Ψύχρα μεγάλη. Γάτωσε τ' άφτί του. Ως εκεί, κατάβαθη σιγάσιγά σ' όλο το Νησί, το βράκι της βηματιάς μόλις τόπαινε τάφτι του. Νάσου τώρα που άκούει στη σπηλιά κ' έναν κρότο, βλέπει και κάτι που λάμπει στο σκοτάδι. Τόν έσπρωξε ή περιέργεια. Έκαμε δυό βήματα. Καλά που τάκαμε! Είδε, μα σε κάποιο διάστημα, την άλλη πόρτα της σπηλιάς. Από κει έρχονταν το φως, δεν έλαμπε όμως άφτό, έλαμπε κάτι στη μέση κ' εΐτανε μια βρύση που έβγαιναν τά νερά της με κρότο και που γυαλίζανε με το φως.

Εΐχε βιάση ο Γιάννης νά φύγη, έπειδή πατούσε στη λάσπη, έπρεπε κιόλας νά σκύφτη. Δεν του στάθηκε διόλου έφκολο νά γλυτώση από κει γίνονταν ή βρύση ποτάμι και το ποτάμι ώρμαύσε από την πόρτα της σπηλιάς, που την εΐχε δει πρώτα από μακριά. Το ποτάμι όμως δεν εΐχε πολλή δύναμη άκόμη, δεν έπιανε όλο το τόπο κ' έτσι κατώρθωσε ο Γιάννης νά περάση από την άλλη μεριά.

Έρρίξε μια ματιά, νά δη που βρίσκεται, άπόμεινε ξερός, έκαμε και το σταβρό του.

— «Καλέ, τώρα καταλάβα γιατί νά είναι άκατοΐκητο κ' έρημο εκεί κάτω μεριά το Νησί! Μπρε παιδιά, δικιο εΐχατε» ο σωστός ο παραδεισος άφτός είναι. Πού ή 'Αξιά μου ή κακόμοιρη!»

Γιά νά προτιμήση όσα έβλεπε από τη, 'Αξιά την ίδια, φαντάζεστε πιά τί θά εΐτανε. Θάμα. Η θέα μοναδική από το ύψωμα που κοιτάζε ο Γιάννης. Θωρούσε τώρα την πίσω βράχη που τουδειχναν οι κορφούλες της κάτω μεριάς. Έννοείται, δέ φαίνονταν όλες, έπειδή καθώς είπαμε, από τη βηματιά σάν τις άγνάντεβε, μοιάζανε με μισοστέφανο, κι ο Γιάννης εΐχε περάσει από την άλλη άκρη άριστερά του μισοστέφανου. Άριστερά του λοιπόν εΐτανε πάλι κάτι κορφούλες, πιά μικρές που κατεβαίνανε λοξά ίσα με τη θάλασσα, στρίβοντας πάντα προς τάριστερά, με τρόπο που βγαίνοντας από το σπήλιο, γίνονταν καινούριο μισοστέφανο, σάν πήγαινε το μάτι από τις κορφούλες εκείνες ίσα με την κορφούλα ή τις δυό κορφούλες που εΐτανε στα δεξιά του Γιάννη. Άφτις όμως γύριζαν άμέσως κι άλλο δεν εΐχε δεξιά παρά το βουνό εκείνο το μεγάλο που το είδε και στόν πηγαιμό του, και στεκότανε σάν ολομόναχο λίγο παρέκει από τις κορφούλες, κοντά στο γιαλό. Από μακριά όμως, οι κορφούλες και το βουνό έλεγες σά νά σμίγανε άναμεταξύ τους, και τρίτη φορά σου παρουσιάζανε μισοστέφανο χαριτωμένο. Άνάμεισα στα δυό τά μισοστέφανα εκείνης της μεριάς του Νησιού, ξεπλωνότανε κάμπος θεόρατος, γιατί γλήγορα τελειώναν οι κορφούλες κι άρχιζε ο κάμπος. Μά τί κάμπος; Περιβόλι. Νά μη χορταίνει το μάτι σου. Και στη μέση του περιβολιού, το ποτάμι που ξεδιάρκινες τά λαμπερά νερά του, όσα κι' αν το σέπαζαν τά δέντρα, και που παρακάτω, εκεί που τελειωνε ο κάμπος, έτρεχε ήσυχα και μεγαλόπρεπα, γιατί κατόπι από τόν κάμπο, εΐχε μιάν άμμουδιά που του φάνηκε σάν άπέραντη, δέκα φορές σάν τη δική του, και γιόμιζε όλο εκείνο το μέρος από το βουνό δεξιά ως τις κάτω κορφούλες άριστερά.

Σάστισε ο Γιάννης με την όμορφάδα του τόπου.

— «Δέ γίνεται, λείει, νά μην είναι κανένας εδώ»

Κάθισε λιγάκι νά ξεκουραστή, νά συλλογιστή και τί θά κάμψ. Πεινούσε κιόλας. Εΐτανε μεσημέρι περασμένο. Λογάριασε πώς τέσσερεις πέντε ώρες του χρειαστήκανε νά φτάση ως εκεί. Άκολουθώντας το βράκι, που όσο πήγαινε γίνονταν ποτάμι, κατέβηκε ο Γιάννης στόν κάμπο. Ξαπλώθηκε τώρα, κατάρστηθα όμως, νά πιή

πρώτα λίγο νερό, νά ξεδιψάση. Το νερό εΐχε περίεργο γούστο, σά σίδερο, μα νόστιμο και δυναμωτικό.

— «Τί γυρέβω κρασιά; Νά σου και κρασάκι που δέ θά μου κοστίση.»

Ήθερε και κάτι άχινούς, τούς άνοιξε, θά κατάηπιε καμιά δεκαριά κ' εΐτανε πολύ μεγάλοι και το κρασί τους παχουλό παχουλό. Ποτέ του δεν άνειρέφτηκε τέτοιο πράμα. Φαίνεται πώς τούς εΐχε φερμένους ή θάλασσα ίσα με κει άπάνω, κ' έτσι μύριζαν άμύρα, μα εΐτανε και γλυκά γλυκά. Λιώνανε στό στόμα. Θέλησε νά δοκιμάση κι από τά φρούττα. Έκοψε κάτι κυδώνια, που δεν εΐτανε διόλου σφιγνά σάν τά δικά μας και που τάρωγε λές και νάτρωγε ψωμί, ψωμί φραντζόλα, μόνο που δεν εΐτανε τόσο μαλακά. Πηρε κ' ένα ροδάκινο, πιά ζουμερό άκόμη από τά πρώτα. Μά και το ροδάκινο και τά κυδώνια του έδωσαν πάλι πονοκέφαλο και ζαλίστηκε ο Γιάννης. Πολεμούσε νά βαστάξη τά μάτια του άνοιχτά και δεν το κατάφερε τά σφάλιξε άμέσως. Τόν τζάκισε ο ύπνος, δηλαδή ύπνος μιάς και μόνης στιγμής, πρόφταξε όμως νά δη όνειρο, και πέταξε άξαφνα τις φωνές, γιατί άκουσε ο ίδιος νά τόν κυνηγούν οι άγριοι και νά φωνάζουνε.

— «Τή δουλειά μας έμεις» και σηκώθηκε στό ποδάρι. Εΐπε νά κοιτάξη πανταχού μεριά και στόν κάμπο. Βαδίζε άγάλια γάλια, με προσοχή. Τά δέντρα εΐτανε τόσο πολλά, ή πρασινάδα τους τόσο πλούσια, που δεν έβλεπες ούρανό άνάμεισα στα κλαριά. Και τί δέντρα! Κάποτε στέκουνταν κ' έχασκε. Από το ένα δέντρο στό άλλο, καμιά φορά κρέμουνταν κάτι περιπλοκάδες, κάτι στρογγυλωμένα ψιλούτσικα κλωνάρια, σάν κλωστίτσες, μα πλήθος πλήθος αφιχτοδεμένες που θάρβουσε και θά σπάνανε, μόνο νά τις άγγιζες, κ' εΐταν ως τόσο άδύνατο μήτε νά τις ξεχωρίσης και μοιάζανε σάν κούνιες στόν άέρα. Ο Γιάννης μ' όσα θωρούσε σάστιζε κάθε βήμα και θάμαζε. Το Νησί τόν άπομάγβε, τόν άπονάρκωνε. Νόμιζε μάλιστα πώς από το πρωί χρόνια και χρόνια εΐχανε περάσει, όχι μισή μέρα. Ο πόθος του εΐτανε νά μην άνταμώνη κανένα, γιά νά τά χαρή ολομόναχος όλα και με την ήσυχία του. Έτρεψε μήπως δη άξαφνα θεριό ή άγριους.

Θεριό δεν είδε. Εΐδε άγριους, μόλις που ήρθε ίσα με το μέρος που τελειωνε ο κάμπος δεξιά του και που έσμιγε, όπως του φάνηκε από την πόρτα της σπηλιάς, το βουνό με τις κορφούλες. Δέ θέλησε νά βγη άκόμη από το ρουμάνι. Πέρα μακριά, στα πόδια του βουνού, εΐτανε πεντέξη τέντες και μπρός στις τέντες καμιά δεκαριά μάθροι ξεπλωμένοι. Πρόβαλε σιγά σιγά, κρύφτηκε πίσω από τά ύστερνά δέντρα. Μπορούσε περίφημα νά σημαδέψη, δίχως νά τόν καταλάβη κανένας.

— «Στάσου, νά τούς φιλέψουμε και λίγο μπαρούτι.»

Έρρίξε τουφεκιά.

Στήν έρημο, που μια στιγμή προτήτερα σώπαιναν όλα πέρα πέρα, ήλιοκοιμησμένα, του άποκρίθηκε κρότος φοβερός. Πήγε λίγο παρέκει, ζύγωσε. Οι τέντες κ' οι άγριοι στήν ίδια θέση άντιλάλος της τουφεκιάς εΐταν ο κρότος.

Άρχισε ο Γιάννης νά θυμώνη. Άσπροι βράχοι σάν τρίγωνα και μάθρες πέτρες στήν άμμουδιά, εΐταν οι τέντες με τούς άγριους.

Σκιαχτηκε ο Γιάννης. Το φιλότιμό του πειράχτηκε μαθές, που έκανε τόσες προτοιμασίες, νά βαρέση άθροωπο ή θεριό, και που δεν έβρισκε ψυχή; Δεν το ξέρω. Βέβαιο είναι πώς από το βουνό έτρεξε όλόισα, περνώντας από την άμμουδιά, ως τις κορφούλες που στό άλλο το μέρος κατεβαίνανε λοξά στο γιαλό, νά ψάξη και κειθε, μη λάχη και δεν κοιτάζε καλά, και κατόπι ντροπιστή, σάν έβγη άξαφνα κανένας που δεν τόν πήρε το μάτι του.

Ο Γιάννης δεν ήξερε πώς άντίς άθροωπο, με μέρα θάβγαине ίδια του ή σωτηρία στό Νησί από τις κορφούλες εκεί κ' ίσα ίσα από το βόθρο που είδε, όντας άνέβηκε στις κορφούλες, κάτω στη λαγκαδιά, γιατί από το άντίθετο μέρος εΐτανε κι άλλες κορφούλες και κατεβαίνανε κι άφτις ως τη θάλασσα. Έτσι γίνονταν και βόθρος. Βόθρος, ναι, μα μέσα τίποτες. Λιγώτερα χαμόκλαδα μάλιστα παρά στη βηματιά, και πιά πέρα θάλασσα. Του τη σέπαζανε άλήθεια κάμποσο οι καταντικρυνές οι κορφούλες. Μικρούτσικες κι άφτις. Τ' πείραζε: Άπό τη μεριά που τις άγνάντεβε, δέντρα πολλά δεν εΐχανε, κι από την άλλη τη μεριά, εκεί που τόν κατέβασαν το πρωί, το γνώριζε πώς μήτε κει ψυχή δεν εΐτανε.

Τράβηξε προς την άμμουδιά τη μεγάλη, βιαστικός. Περίεργο άφτό, πρώτα νά λήη πώς δέ θέλει νά βρη άθροωπο, και τώρα σά νά γυρέβη! Ήρθε πάλι κοντά στο βουνό, έκαμε το γύρο. Από πίσω βράχοι. Σήκωσε τά μάτια του άψηλά, νά τηρήξη. Καλά δεν έβλεπε. Θυμήθηκε το κανονιάλι που το εΐχε πάντα στήν τζέπη του. Για τέτοιο σκοπό νά του έδωσε τάχα ο καπετάνιος γιά νά βλέπη καλύτερα τη μοναξιά του; Κοίταξε το βουνό και με το κανονιάλι. Τίποτα, κ' εΐτανε πολύ μακρυόθωρο το γυαλί. Το ξανάβαλε στήν τζέπη του.

Συλλογισμένος κατέβηκε ο Γιάννης στήν άμμουδιά την άπέραντη. Έρρίξε μια ματιά και στόν κάμπο που του φάνηκε τόσο όμορφος. Σωπασιά. Μήτε πουλί μήτε φύλλο. Κόντιβε δ ήλιος νά βασιλέψη. Κρύβουνταν πίσω από τις κορφούλες της άλλης μεριάς που τις εΐχε περάσει χαρούμενος το πρωί. Ο ήλιος άκόμη θά φώτιζε τη βηματιά και την πρώτη του την κορφούλα, έκε που πετάχτηκε σάν τόν άφρησαν οι συντρόφοι. Στοχάστηκε μια στιγμή νά τρέξη, νά γυρίση πίσω, προτού βραδυάση, προτού βουλιάξη ο ήλιος στα νερά. Στοχάστηκε νά βρη το σπήλιο, νά ξαναδιαβη. Έπειτα, με το χέρι του, ξαναβγάλε το κανονιάλι από την τζέπη του. Γύρισε τη βράχη στις κορφούλες και θωρούσε τη θάλασσα.

Η θάλασσα ήσυχη ήσυχη, πέρα πέρα και τά ύφανοθέμελα μισοσκοτεινιασμένα.

Έρημιά και γαλήνη πανταχούθε στη θάλασσα όπως και στη γή. Και τίποτες, τίποτες πουθενά! Μήτε θεριό μήτε άγριος μήτε φόβος κανένας σ' όλο το Νησί! Άλλο δεν άκουγες, άλλο δεν έβλεπες παρά μοναξιά στή Σάντα Κλάρα. Και τρώμαξε σύσωμος ο Γιάννης πρώτη φορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'.

Τόνομά του

Όσο κι αν τρώμαξε ο Γιάννης, νά μην τά ψεφτολογούμε, κοιμήθηκε περίφημα. Όταν πλάκωσε ή νύχτα, ξεκίνησε από την άμμουδιά, που τήραε τη θάλασσα, κι άνέβηκε προς τόν κάμπο. Δυσκολία καμιά νά βρη το δρόμο του. Έλαμπαν ταστέρια στόν ούρανό, κάτι αστέρια παράξενα, ένα μέγεθος και μια ψέγγυβολιά που είναι άγνωστα στήν Έβρώπη. Σά σταθρός στη μέση άπάνω τουρανού και γύρο γύρο τίποτες άλλο. Άστέρια μικρά δεν εΐχε. Μοναξιά έγραφε ως κι ο ούρανος.

Τό φως τάν ωδήγησε ίσα με τά πρώτα δέντρα του κάμπου. Παρέκει δεν πήγε, γιατί δέ γνώριζε καλά το ρουμάνι κ' έλεγε μήπως σκουντάψη πουθενά. Μέσα εΐτανε σκότος, άφου και του ήλιου οι άχτίδες μόλις έφταναν ως κάτω, από τά πολλά τά κλαριά. Εκεί όμως που άρχιζε το ρουμάνι, κοντά στήν άμμουδιά, έπαιζε μέσα στα φύλλα και στα χορτάρια χάρη σταςτέρια, μισοφεγγιά μαγεφτική.

Είπε να ξεπληρώσει χάρη όπως κοιμούνται στα Νησιά μας τα πελαγονικά, όπως κοιμούνται οι νάυτες, που δεν έχουν ανάγκη τα κρεβάτια και ξεκουμπώνουνε κιόλας το πουκάμισό τους, να τους δροσίση τα στήθια ο νυχτερινός αέρας. Νάτανε στον τόπο του, έτσι θα περτε. Τώρα, δεν ξέρω, ή γιατί δεν του ήρθε ή γιατί τόφερε ή τύχη, αλλιώς βολέφτηκε; βρήκε τον κορμό ενός πλατάνου που είτανε κούφιος από μέσα, κι ο πλατάνος άφτός, άν πρέπει πλατάνο να τον πούμε, τρεις φορές τουλάχιστο χοντρός σαν τους γιγαντέσιους εκείνους τους πλατάνους που θρέφει το χώμα του Πήλιου στη Θεσσαλία. Δέκα νομάτοι μπορούσαν να πλαγιαίνουν μαζί, και στολισμένο, συγυρισμένο γύρο γύρο με ξερή μαλακιά μούχλα. Που να γυρίσει στρώμα πιό άπαλό; Έκαμε την προσοχή του, σφάλιξε τα μάτια και καλή νύχτα της άφεντιάς σας.

Άποκοιμήθηκε με τις όρνιθες. Ξύπνησε με τον πετεινό. Δηλαδή, το φέρνει ο λόγος, γιατί όρνιθες, πετεινούς δεν είχε, μήτε το πικραμικό ζωύφιο.

— «Πρώτη φορά, λέει, που πέρασα δίχως ψύλλους».

Όρα του να πάρη τον καφέ του. Ο καφές πιά πάει. Μα τι τον ήθελε; Άμέτρητα φρούττα στο βουμπάνι. Πήγε να κόψη από τα ψεινά τα ροδάκινα και τα κυδώνια, όταν είδε και κάτι άλλα, μικρούτσικα, μαυριδερά, σκληρόφλουδα.

— «Γιά να κοιτάζουμε κι από μέσα».

Σπάνει ένα, χτυπώντας το στην πέτρα, βγαίνει ζουμί, περχειέται όλο κατὰ γής.

— «Έδω, λέει, θέλει προσοχή».

Παίρνει άλλο, το γυρίζει στα δάχτυλά του, βγάζει αχάλια το κοτσάνι, το τρυπάει: λιγάκι με το νύχι. Έγινε το φρούττο σαν κούπα σωστή.

— «Να πιω ή να μην πιω;»

Δοκίμασε. Το ρούφηξε όλο. Ρούφηξε και δεύτερο και τρίτο. Σάν καφές το ζουμάκι τους, μόνο που είτανε κρύος καφές.

Εκεί που σεργιάνιζε, βλέπει και κάτι άγρια καλαμπόκια. Κοντά σ' άρτά, τίποτις δεν είτανε τα φραντζολοκώδωνα τα περίφημα που τα χάρηκε τόσο. Τσιμπούσε τα κουκκιά με το χέρι του ένα ένα, δίχως να συλλογιστή τη σουγιά του, μήτε για να ξεκαθαρίση το καλαμπόκι μήτε για να τρυπήση το φρούττο με τον καφέ. Θυμήθηκε όμως τα κίτρα που πρωτόφαγε στο Νησί, άπάνω στην κορπούλα εκεί κάτω, πέρα μεριά. Τα θυμήθηκε άραγες γιατί ζουμερά είταν και τα κίτρα; Η μήπως τίποτις άλλο τον τραβούσε να γυρίση πίσω; Έτσι θα ήθελε χωρίς να χη και το λόγο του το πράμα, σαν το ζετάζεις με ψυχρό αίμα, του Γιάννη του φαινότανε σά να είτανε λιγώτερο μόνος στην άμμουδιά που τον παραιτήσαν οι συντρόφοι και που έβλεπε ακόμη το καράβι.

Μπορεί πάλε άφτά εμείς να τα λέμε. Εκείνος, και να τάνοιασε σαν και μας, δι θα το μολογούσε, γιατί πεισμάτωνε και δεν ήθελε νακούση πώς δεν είταν άξιος να ζήση μόνος. Θα μου πής, να τάκούση από ποιόνα. που δεν είτανε κανένας στο Νησί; Μπα! είτανε πάντα οι συντρόφοι κι ο καπετάνιος! άκουε ακόμη ο Γιάννης τη φωνή τους και μιλούσε με δάφτους.

Όσο σίμωνε μάλιστα σε κείνο το μέρος, τόσο περισσότερο μιλούσε και μιλούσε δυνατά. Μα κάποτε, παραξενεύονταν ο ίδιος ακούγοντας τη φωνή του, στη βαθυστογασιά της Σάντα Κλάρας. Σά βάδιζε στον κάμπο και θωρούσε τα μυριόχρωμα τα δέντρα κι άπορούσε με το καθένα, που το καθένα είχε να του δείξη τίποτις καινούριο κι άξιοθάμωτο, είτε τα φρούττα του, είτε τα κλαριά του, είτε

την πρασινάδα του, είτε τα χυμένα του λουλούδια, ο Γιάννης μιλούε δεν έβγαζε. Όταν ξαναπέρασε από τις κορπούλες και βρήκε κάτω στη βεματιά, πήρε την ανάσα του, σά να του έπερτε βάρος από το στήθος. Κι ως τόσο δεν είχε πάρει τον ίδιο δρόμο, άφρησε δεξιά του τη σπηλιά με τη βρύση, ανέθηκε ίσια στην κορπούλα τη μεσιανή, κάθισε κιόλας να πιη και να φάη, γιατί περπατούσε τέσσερις πέντε ώρες, ώςπου να φτάση από την πέρα τη μεγάλη άμμουδιά στις κορπούλες και να ξαναδη το μισοστέφανο δεξιά κι άριστερά του. Κατάλαβε τώρα και την τοποθεσία του Νησιού. Εκεί που πέρασε τη νύχτα, είταν η Άνατολή. Εκεί που πετάχτηκε το βράδυ να φάξη και στις κορπούλες άνάμερα, είτανε το μέρος το βορειανό, για τουτό δεν είχε και τόσα δέντρα. Εκεί που στέκουνταν το βουνό τόλομόναχο, είτανε το μέρος νό νοτειανό, και κεί που τον άφρησε το καράβι, είτανε η Δύση.

Μασουράνιζε ο ήλιος, την ώρα που κατέβαινε στη βεματιά ο Γιάννης. Χρειάστηκε κάμποσος καιρός για να πάη στην άμμουδιά κι από νάνεβη στην κορπούλα του Μα ο δρόμος σήμερις του φαινότανε βελουδέσιος, λές και προχωρούσε δίχως κόπο κινένα στα χαμόκλαδα τα στριμμένα και τις δεντροόριζες. Κόντεβε να τους πή και καλημέρα, σά νάτανε πιά φίλοι του γνωστοί, παλιοί του φίλοι. Έγραφε χαρά το πρόσωπό του, κι άποδειξη που χαίρότανε με τάλήθειαν, φώναζε και βλαστημούσε, όσο πήγαινε.

Άμα πάτησε και στην άμμουδιά, πέταξε άξαφνα μια φωνή, σά βροντάρα.

— «Μπρέ μωρέ σεις, τι πράματα είναι τούτα;»

Ο Γιάννης είχε δει τις δυο κάσες που άφρησαν οι συντρόφοι του στάκρογιάλι το πρωί. Και δεν είτανε οι κάσες μονάχα. κοντά τους είταν κ' ένας μπόγος με κάτι πράματα τυλιγμένα μέσα, μα το παννί του μπόγου είχε μουσκεφτή λιγάκι, άν και μακριά κάμποσο από τη θάλασσα, όπως την έβλεπε ο Γιάννης εκείνη την ώρα. Οι νάυτες ήξεραν πώς η θάλασσα στη Σάντα Κλάρα καθώς και παντού εκεί κάτω δεν είναι σαν τη δική μας, παρά συνηθίζει κι άνεδοκατεβαίνει, δηλαδή τραβιέται κάθε δώδεκα ώρες κι άπομνήσκει τάκρογιάλι έρημο, έπειτα ξανάρχεται και γίνεται πλημμύρα. Λογάριασαν λοιπόν οι συντρόφοι πώς έπρεπε ναποθέσουν τα πράματα δσο πιό παράμερα μπορούσαν προς τα χώματα, μολονότι σαν κατέβηκαν, είταν έννοείται γιομοθαλασσία. Μα δε λογάριασαν πώς είταν τόσο πολύ το βέμα κ' έτσι μουσκεψε λιγάκι το παννί.

Μέσα είχε σιδερικά που άρχιζαν κιόλας μια σταλούλα να σκουριάζουνε προς την άκρη τους, φτυάρι, πριόνι, σφυρί κ' ένα καζανάκι. Στη μιάν κάσση πάλε είχε παννί, μια φρεσιά, ένα καπέλλο ψάθινο, λίγε μουσαμά, μπρίκι, μικρή σκάρα, βόλτες για το ψάρεμα, σκονι κ' σπάγο, καρριά, ύσκα, μπαρούτι, μπάλλες σπέρτα κι άλλα τέτοια. Στη δεύτερη κάσση, φαγώσιμα, κάτι τενεκέδες με κοσέρβες, μπιζελάκια, χορταρικά, γλυκίσματα, ζύδι και λάδι, άλάτι περίσσιο, παξιμάδια κάμποσα κι άρκετό τυρί. ούτε το ψωμί δεν έλειπε.

Ο Γιάννης δεν πρόφταζε να τα κοιτάξη όλα ένα ένα. Μόλις τα πήρε το μάτι του κι άρχισε να ηηδίζη και να χορέβη. Κ' έτρεχε η γλώσσα του όσο φαντάζεσαι. Έτρεχε και το βρισίδι, μα είτανε το βωμάκινο εκείνο το βρισίδι, που είναι βρισίδι χαράς.

— «Μπρέ μωρέ, για δεις έσύ τώρα καμώματα! Να μου άφήσουνε και φτυάρια. Τους παλιαθρώπους. Γεια σας, μωρέ μπερμπάντηδες! Τους τιποτέσιους! Πώς δι μου φέρτε και σπίτι άλλάκαιρο, να κάθουμαι; Άμέ, δεν τάκουσα, που το είπατε κι άφτό».

— «Εμείς τι φταίμε και τα βάζεις μαζί μας;

— «Αλήθεια, δι φταίτε. Όρίστε και τα όμορφα πράματα κ' οι θεσάβροι που θα βρώ άξαφνα μέσα στο Νησί. Ο λόγος σωστός, άφου έχω τώρα και τραπέζι. Και δι μου το λέγατε, καλή άθεόφοβοι που είστε».

Μιλώντας ο Γιάννης κοιτάζε τις κάσες, σά να μιλούσε με τους συντρόφους.

Του ήρθε όμως κι άλλη σκέψη.

— «Θάκαι καμιά μαριολιά του καπετάνιου, που φρόντισε να μου την κάμη καλλάρι τη Σάντα Κλάρα! Τάχατις, για να μη λέω πώς είμαι όλομόναχος, να του πω και γειά σου; Στο διάβολο τα πεσκέσια σου. Άνάγκη δεν τάχω. Χάρισμα σου».

Πήγε να κλείση τις κάσες. Ός τόσο δεν έκλεισε τη μια. είδε το τυρί και το ψωμί. τα λιμπίστηκε.

— «Άς φάμε λοιπόν και μια βούκκα μαζί, μωρέ παλιοσυντρόφοι!»

Έκοψε λίγο ψωμί και τυρί. Το τυρί του φάνηκε σά ναχε κάποιο παραξένο γούστο, έτσι σαν πικρούτσικο. Ποιός ξέρε; γιατί, άφου είταν το συνηθισμένο τυρί του καραβιού. Μπα; και θυμήθηκε τα καλαμπόκια ή τα κίτρα τα ψεινά που είχε φάει στην κορπούλα; Η αλήθεια είναι που την κορπούλα εκείνη άρχιζε τώρα να την άγαπάη. Εκεί πρωτοκατέθηκε, εκεί έτρεξε, εκεί έφαγε κ' ήπιε πρώτη φορά στο Νησί, εκεί μάλλωσε από μακριά με τους συντρόφους.

Σφάλοιζε και τη δεύτερη κάσση. Τις σκούνηξε όμως και τις δυο μαζί με τον μπόγο, να μη βρέχονται, ακόμη πιό άπάνω στάκρογιάλι. Βρήθηκε μάλιστα εκεί μεριά κ' ένα δέντρο με τον κορμό του κούφιο και βελούδο, σαν τον πλατάνο που πέρασε τη νύχτα.

— «Όρίστε λοιπόν και λαμπρό καλλάρι. Στεγνωσιά».

Έβγαλε στην κουφάλα τα πράματα με τις κάσες, ανέθηκε στην κορπούλα του τη χαριτωμένη. Κάθισε, άφου έκοψε κάτι κίτρα, τάφαγε, δίχως μάλιστα να τα ξεφλουδιάση, ήπιε και το νερό τους εκείνο το ξυνόγλυκο.

— «Να φαγί, να πράμα—που δεν τάχετε σεις».

Δεν τα είχανε, μα δεν είχανε και πονακέφαλο. γιατί τον έπιανε πάλε λιγάκι. Δεν είπε τίποτις έκοψε κι άλλο, από άλλο είδος, να του περάση.

Άξαφνα θυμήθηκε τη σουγιά του. Μα είταν πιά το φρούττο φαγωμένο και δεν τη χρειάζότανε. Τη βαστούσε όμως πάντα στα χέρια του κ' έπαιζε. Είταν άκκουμπισμένος στον κορμό του δέντρου και θώρας το πάλαιο πέρα πέρα. Θάταν η ώρα ξη έφτά το βράδυ κι ο ήλιος δεν έλιγε ακόμη να βασιλέψη, όσο κι άν είτανε προς το ούρανοθέμελο γεμμένος. Ήσυχα ήσυχα και ροδισμένα τα κοιμάμενα τα νερά.

Ο Γιάννης χάρουνταν που δεν είτανε πιά, σαν έφές, τέτοια ώρα, στην άλλη μεριά του Νησιού, κ' έβλεπε ακόμη τον ήλιο. Θέλησε να δι σι τι δέντρο μέσα θα πλαγιάση, και κοιτάζε τότες το δικό του, εκείνο που είταν άκκουμπισμένος. Κρεβάτι άφτό δεν είχε, μα η φλούδα του τι όμορφη! Σάν της λέφκης τη φλούδα γυαλιστερή και τρυφερούτσικη, άπαλή άπαλή. Χωρίς να ξέρη ο ίδιος καλά καλά τι έκανε, πήρε τη σουγιά του και άρχισε κουτσά στραβά να χαράζει τόνομά του:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Σάν το είδε, παραξενέφτηκε. Περίεργο πράμα, να τραβάη τη σουγιά του για τέτοια δουλειά, που νόημα δεν είχε, και να την ξεχνάη για τα φρούττα του, άπαράλλαχτα όπως τόπαθε και στο καράβι, δσαν τον έβλεπαν κάτω στη φυλακή, ένα μικρό στενούτσικο καμαράκι, κι άντις να κόβη το ψωμί του,

έπιανε κ' έγγραφε τὸν ὄνομά του μέσα στὸ ξύλο βαθιά. Σὰ νάδλεπε τώρα καὶ τὸν ὄνομα καὶ τὸ ξύλο καὶ τὴ φυλακὴ κάτω στὸ καράβι! Σὰ νάκουσε τὸν καπετάνιο ποὺ πρόσταζε, τοὺς συντρόφους ποὺ τρέχανε στὸ κα-
τάστρωμα, τὰ κύματα ποὺ μέρα νύχτα βοούσανε, ὅσο φούσκωνε ὁ ἄερας τὰ παννιά, τὴ θάλασσα ποὺ τὴ θεωρεῖς τότε; ἀπὸ τὸ στρογγυλλὸ μικρούτσικο παραθυράκι: τῆς φυλακῆς του, ἀπὸ τὴν μπουκαπὸρτα ὅπως τὴ λένε οἱ συντρόφοι. Καὶ πρῶτα ποὺ δὲν τοῦ συνέβηκε στὴ φυλακὴ τὴν ἴδια, τώρα ποὺ τὴ θυμό-
τανε στὴ Σάντα Κλάρα, τὸν ἐπιπρὶναν τὰ κλάματα, τὸν κακόμοιρο τὸ Γιάννη. Ἐκλαίγε ἐκλαίγε ὁλοένα, γιὰτὶ ἐννοίωθε πῶς δὲ μοιάζονε φυλακὴ καὶ μο-
ναξιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄.

Μεθυσί.

Ὁ Γιάννης πέρασε τὴ δέφτερη νύχτα ξαπλωμέ-
νος στὰ πόδια τοῦ δέντρου ποὺ εἶχε χαράξει τὸν ὄνομά του. Ἐπίασε μάλιστα προτοῦ νάκοιμηθῇ, τὸν κορμὸ καὶ τὸνὲ χάδεψε μὲ τὸ χέρι. Συντροφιά. Καλο-
καίρι, πέρασε λαμπρὰ στὸ υπαίθρο· μιά ρίζα τοῦ δέν-
τρου, μὲ τὴν ξερὴ καὶ γλυκεῖα τῆς μούχλας, τοῦ χρη-
σίμεψε καὶ γιὰ προσκέφαλο. Τὸ πρωῒ, μὲ τὴν ἀβ-
γούλα τὴ διαμαντένια, σηκώθηκε χαρούμενος χα-
ρούμενος. Κοίταξε ὁλόγυρα τὸ Νησί, τίς ἀραδιασμέ-
νες τίς κορפוῦλες, τὴ βεματιά, τὸν ἥλιο ποὺ λίγο
λίγο ἀρχίζει νὰ προβάλῃ πίσω ἀπὸ τὰ βουνάκια, θυ-
μήθηκε τὸν κάμπο τὸν πανόμοιο ἀπὸ τὴν ἄλλη με-
ρικὴ μὲ τὰ δέντρα καὶ μὲ τὰ φρούτα, εἶδε καὶ τὸ
δικό του τὸ μέρος τὸ μικρούλο καὶ τὸ χαριτωμένο, μὲ
τὴν ἀμμουδιά του, μὲ τὴν κορפוῦλα του, καὶ φώ-
ναξε.

— «Ὅλα, ὅλα ἐδῶ εἶναι δικὰ μου. Μπρὲ καπε-
τάνιο, τιμωρία τὸ λὲς ἀφτό, νὰ μοῦ δώσης ἀλάκαιρο
βασίλειο, νάμαι βασιλιάς ἐγὼ καὶ κανένας ἄλλος;
Ὁ μουρλὸς ποὺ κόντεψε κιόλας νὰ λυπηθῇ τὴν ψω-
ροφυλακὴ μου στὸ καράβι! Τρελλάθηκα. Ἐδῶ, στὴ
Σάντα Κλάρα μου, πηγαίνω ἔρχομαι, τρέχω, σου-
λατσερῶ, κάθουμαι, σηκώνομαι, τρώω, πίνω, κοι-
μοῦμαι, ρουχαλίζω, βραχάτεω, δουλεύω, περπατῶ,
ἀνεβαίνω στὰ δέντρα, κατεβαίνω, ζῶ, δὲν ἔχω
ἀφέντη, οὔτε παραφέτη. Τὸ κέφι μου κ' ἡ
θέλησή μου. Νὰ μὴ μ' ἀφίνεσ στὴ Σάντα Κλάρα, θὰ

ἐρχόμουν καὶ μοναχὸς μου. Ἐσὺ καὶ γὼ χωρὶς δὲν
κάνουμε. Καὶ γιὰ σου»,

Τάλεγα ἀφτὰ μιάν εὐλοφειδερὴ πρωινή, τάλεγα
μάλιστα δυνατὰ, ἐνῶ στὸ ἀσάλευτο ρουμάνι σάπαι-
ναν ὅλα πέρα πέρα. Σὰν τέλειωσε, σάστισε ὁ ἴδιος
μὲ τὴ φωνὴ του καὶ τοῦ φάνηκε σὰ νὰ μίλαε κανέ-
νας ἄλλος κοντὰ του. Ἐκαμε δυὸ τρία βήματα, νὰ
ξεμουδιάσῃ ἀπὸ τὸ κοιμήσι καὶ τραγουδῇσε κάποιος
λυπητερὸ τραγούδι: ποὺ συνήθιζε καὶ τὸ τραγουδαῖ
στὴ φυλακὴ. Μήτε ἀφτό δὲν τοῦ ἔρεσε· τοῦ ἔρεσε σὰ
νάλλαζε καὶ τὸ τραγούδι κι ὁ σκοπός. Μπορεῖ πάλι
στὸ καράβι μὲ τὰ κύματα καὶ μὲ τὸν ἀθρώπινο τὸν
κρότο νὰ εἶχε ἄλλο ρυθμὸ τὸ τραγούδι. Στὴ Σάντα
Κλάρα εἴτανε σιγασιά.

— «Πάω, λείε, νὰ κάμω καὶ μιὰ βόλτα, νὰ δῶ
τὸ βασίλειο ποὺ μοῦ χάρισε ἡ τύχη, γιὰτὶ βέβαια
καὶ δὲ θάχουμε πάντα καλοκαιριά. Σὰ βρέξῃ, σὰ
βροντήξῃ, σὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος, ποῦ θὰ κοιμηθῇ ὁ
βασιλιάς; Πρέπει βασιλικὸ στρωσιδὶ νὰ τοῦ βροῦμε.»

Γύρισε δῶθε κειθε στὸ ρουμάνι, δέντρ' λογιῶ λο-
γιῶνε, χοντρά, φιλά, μικρά, μεγάλα, κανένα ὅμως
ποῦ νὰ εἶναι κούφιος ὁ κορμός του, σὰν τὸν πλάτανο,
ἐκεῖ κάτω στον κάμπο. Κατέβηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη με-
ρικὴ τῆς κορפוῦλας, πρὸς τὸ νοτιανὸν τάκρογιάλι ποὺ
δὲν τὸ γινώριζε ἀκόμη καλά, γιὰτὶ τὸ εἶχε δεῖ μόνο
ἀπὸ πάνω. Καὶ καὶ ἀμμουδιά, σὰν ξαθὸ μακρουλὸ
γαλόνι ποὺ ἔστριβε κ' ἔπαιρνε τὸ Νησί γύρω γύρω
πηγαίνοντας πρὸς τὴν Ἀνατολή, ὥσπου νὰ φτάσῃ στὸ
μέρος ποὺ εἴτανε τὸ βουνὸ τὰψηλόκορφο καὶ νὰ σμίξῃ
μὲ τὴ μεγάλη τὴν ἀμμουδιά. Πολὺ νόστιμος ὁ τό-
πος, ὁ ἄμμος σὰν τὸ βελούδο κι ὁ περίπατος μιὰ
χαρά. Εἴτανε κ' ἡσυχίαι ἐκεῖνη τὴν ὥρα, γιὰτὶ σκέ-
παζαν τὸ δρόμο ἀράδα ἀράδα οἱ κορפוῦλες, ἀρχίζον-
τας ἀπὸ τὴ δική του, ποὺ κοιμήθηκε, ἴσα μὲ τὸν
κάμπο πέρα. Δὲν ξακολούθησε ὅμως, ἐπειδὴ, ὅσο βλ-
στοῦσε τὸ καλοκαίρι, ἔλεγε νὰ κάμῃ κρεββατοκάμερα
πρὸς τὴ Δύση, γιὰ τὴ ζέστη, γιὰ νὰ βλέπῃ κιόλας
τὸν ἥλιο ὡς ὅπου βουλιάζει στὴ θάλασσα, γιὰ νὰ ζυ-
πιάη καὶ πὶδ ἀργά. Τοῦ κάκου! τὴν ἀγαποῦσε τὴν
πρῶτη του κορפוῦλα. Σὰν ἔβη πάλι ὁ χειμῶνας,
φροντίζουμε καὶ τὸ στρώνουμε στὴν ἀνατολή,
καμπομεριά. Εἴτανε καὶ μακριὰ νὰ τραβήξῃ ὡς τὴν
ἀκρῃ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΤΟ Θ ΤΗΣ ΙΛΙΑΔΑΣ

Μὰ τέλος πιά σὰ διόβηκαν παλούκια καὶ χαντάκι
τρεχάτοι, κι' ἔπεσαν πολλοὶ ἀπ' Ἀχαιῶν κοντάρια,
ἀφτοὶ βαστιούνταν κι' ἔμεναν ἐκεῖ κοντὰ στ' ἀμάξια
χλωμοὶ ἀπὸ φόβο, τρέμοντας· καὶ στὴν κορφή τῆς

Ἰδας
ἐξυπνῶσε ὁ Δίας ἀξαφνὰ ἀπ' τὸ πλεερό τῆς Ἥρας.
Κι' ὀρθίος πηδᾷ, καὶ στέκοντας θωρεῖ τὰ διὸ τ'

ἰσκήρια,
τοὺς Τρῶες ποῦχαν νικηθεῖ, καὶ πίσω τοὺς Ἀργεῖτες
παύ τοὺς βαρούσαν κι' ἔτρεχε ὁ Ποσειδῶν μαζί τους.
Κι' εἶδε στὸ κάμπο κατὰ γῆς τὸν Ἐχτορα βαλμένο,
κι' οἱ φίλοι γύρω κάθονταν, κι' ἀφτὸς ἀγκομαχοῦσε
βαριὰ θυσῶντας, κι' ἡ ψυχὴ λὲς τοῦδ' αἶνε, καὶ

ἔεργαε
αἷμας, τί δὲν τὸν βάρεσε ὁ πιδ ἀχαμνὸς Ἀργεῖτης.
Λυπηθῇ σὰν τὸν εἶδε ἐκεῖ, κι' ἔρρηξε ἐφτὺς τῆς Ἥρας
λοῖπ' ματιὰ καὶ τρομερὸ τῆς μίσησε ἐνα λόγῳ·
«Ἀδελφὰ ὁ δόλος σου, ἀπιστή, τὸν Ἐχτορα ἀπ' τὴ
μάχη

μοῦπαψε ἐκεῖ ὁ κακόδουλος κατ' ὁσάκις τοὺς Τρῶες.
Δὲν ξέρω ἀλήθεια ἂν πρῶτη ἐσὺ δὲν πρέπει νὰ πλε-

ἰρῶσεις
μὲ ξύλο τὰ μπλεκούδια σου καὶ νὰν τοὺς δεῖς τὴ
γλύκα.

» Ἡ δὲ θυμᾶσαι ὅταν ἦνλὰ σὲ κρέμασα κι' ἀμόνια
» διὸ σοῦδεσα στὰ πόδια σου καὶ σοῦσφιξα τὰ χέρια
» μ' ἀσπαστὴν ὁλόχρυσον τριχιά, κι' ἐσὺ ἔτσι κρεμα-

ῖσμένη
» ἔμενες μέσ' στὸ λυόφωτο καὶ στ' οὐρανοῦ τὰ γνέφια;
» Καὶ στὸ τρανὸ βουνὸ οἱ θεοὶ βαρυγομοῦσαν ὅλοι,
» μὰ δὲν τοῖμοῦσαν καὶ κοντὰ νὰ πᾶν καὶ νὰ σὲ λυ-

ῖσουν,
» τί τίνεζα ὅπινον ἐπ' αἶνα ἀπ' τὸ κατ' ὄφλι κάτου,
» κ' ἐκεῖνος ἐφτ' αἶνε στὴ γῆς μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα.
» Μὰ κι' ἐσὺ δὲν ξεθύμανα ἀπ' τὴ βαριὰ ἐγὼ λύπη
» τοῦ θεογεννῆτου Ἡρακλῆ, ποῦ ἐσὺ τ' Ἀνεμοδόρεια
» ξελόγιαδες καὶ τὸ Βοριῖ μὲ τοὺς κακοὺς σκοπιέ-
ῖσου.

» καὶ θαλασσόδεργο ὡς στὴν Κῶ τὸν ἐσπρωξες ἀλάργα.
» Μὰ ἐγὼ τὸν ἐσῶσα ἀπὸ κεῖ καὶ τότε πῆγα πίσω
» στερνὰ ἀπὸ τόσα βάσανα στ' ἀλογεθρόφο τ' Ἀργος.
» Δεῖψε ἀπ' τίς διαβολιὲς λοιπὸν, μὴ σ' τὰ θυμίσω

ἰπλάι
» καὶ δεῖς ἂ βγάξεις τίποτα ἀπὸ φιλία κι' ἀγάπης,
» ποῦρθεσ κλεφτὰ καὶ μοῦπιδες στὴν ἀγκαλιά μ'

ἰδπάτη.»

Εἶπε· καὶ σκιάχτηκε ἡ θεὰ ἡ γελαδόματι Ἥρα,
καὶ θεοδισμένη ἀπάντησε διὸ φτερωμένα λόγια·
«Σ' ἀμῶνα τώρα μὰ τὴ Γῆς, μὰ τὰ οὐράνια ἀπάνου,
» καὶ μὰ τὴ μελανόχυτη τῆς Φορκίας καταδόθρα—
» π' ὄρκος ὁ πιδ νὰι φοβερός μὲ τοὺς θεοὺς καὶ δέ-
ῖτης—

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

3

ΙΟΥΛΙΟΥ ΕΣΣΛΙΝ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Δράμα σὲ τρεῖς πράξεις

Μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ Β'. ΚΑΙ Γ'. ΠΡΑΞΕΩΣ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΟΡΑΚΑΣ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗΣ
ΑΡΙΑΔΝΗ
ΦΑΤΜΕ
Ο ΓΙΑΤΡΟΣ
ΜΙΑ ΕΒΡΑΙΑ
ΙΣΑΑΚ, παιδί της, τρελλός
ΜΑΡΙΑ
ΦΡΟΣΥΝΗ
ΑΝΔΡΕΣ, ΓΥΝΑΙΚΕΣ, ΚΟΡΙΤΣΙΑ

Ἡ σκηνὴ σ' ἐνα χωρὶς πλυσίον τῆς Σμύρνης.

ΠΡΑΞΙΣ Β΄.

Αὐλὴ χωριάτικου σπιτιοῦ ποὺ καταλαμβάνει σχεδὸν
ὅλην τὴ σκηνή. Δεξιὰ δρόμος. Στὸ ἐμπροσθινὸ μέρος τῆς
σκηνῆς τὸ σπῆτι στὸ ὁποῖον ἀνήκει ἡ αὐλὴ. Γύρω στὴν
τελευταία μιὰ χαμηλὴ μάνδρα ποὺ εὐκολὰ μπορεῖ νὰ τὴν
πηδῇ κανεὶς ἀπὸ τὸ δρόμο. Ὁ δρόμος κατηφορίζει πρὸς
τὸ βάθος καὶ κανεὶς ἀριστέρᾳ πίσω ἀπὸ τὸν τοῖχο ποὺ
στηρίζει τὴ ἐπιχωμάτωμα τῆς αὐλῆς. Στὸ ἀπέναντι μέρος
τοῦ δρόμου, στὸ βάθος, μικρὸ σπιτάκι ἡ ἐπίπεδη στέγη
τοῦ ὁποῦ μοῖς εἶναι ψηλότερη ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς αὐ-
λῆς. Πίσω ἀπὸ τὸ σπιτάκι φαίνεται ἐνα κυπαρίσσι. Σά-
στερος γαλανὸς οὐρανός. Στὸ δρόμο κοντὰ στὸν τοῖχο σύ-
νεργα ψαρικῆς. Δειλινὸ ἡ ὥρα, πρὸς τὸ βράδυ. Τὸ σπῆτι
ρίχνει μακρὺν ἴσκιον καὶ ἡ ἐπίπεδη στέγη τοῦ μικροῦ σπι-
τιοῦ φωτίζεται κοκινωπὰ ἀπὸ τὸν ἥλιο ποὺ βασιλεύει.
Ἡ Ἰφιγένεια κάθεται κοντὰ στὴν κούνια τοῦ ἀρρωστοῦ
παιδιοῦ τῆς. Ὁ Σωτήρης Κερακᾶς πηγαίνει πέρα δῶθε.
Ἡ Φατμέ, ἡ ὀπλητρία, στέκει κοντὰ στὰ σκαλιά ποῦ εἶ-
ναι ἐμπρὸς στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ. Ὅταν σηκώνεται
ἡ αὐλαία ἀκούεται ἀπὸ ἐνα μινερέ ἐκεῖ κοντὰ ἡ φωνὴ
τοῦ γόντζα ποὺ προσεύχεται.

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΧΟΝΤΖΑ.—Κατ' καμὰτ ἐλ σα-
λατοῦ!... Ἀλλάχ' ἐκμπερ... Λὰ ἰλαχ' ἔλλα Ἀλλάχ.
ΦΑΤΜΕ (ψιθυρίζουσα.) Λὰ ἰλαχ' ἔλλα Ἀλ-
λάχ.

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΧΟΝΤΖΑ.—Ἀλλάχ' ἐκμπερ! Ἀσα-
χαντοῦ ἂν λὰ ἰλαχ' ἰλλαχ' αχ. Ἀσχαντοῦ ἂν λὰ ἰλλαχ'
ἰλλαχ' αχ. Ἀσχαντοῦ ἂν λὰ μοχαμεντὰμ ρασούλ οὐλάχ.

(Ἡ φωνὴ σβύνεται σιγὰ σιγὰ ἐνῶ μόλις ἀκού-
ονται τὰ λόγια ποὺ τὰ φέρνει ὁ ἀνεμος.) Χαγὶ
ἄλλ' ἐλ σελλά. Χαγὶ ἄλλ' ἰφαλά. Κατ' καμὰτ ἐλ σα-
λατοῦ. Ἀλλάχ' ἐκμπερ! Ἀλλάχ' ἐκμπερ.

ΦΑΤΜΕ.—Ἀφέντη... πρέπει νὰ προσκυνήσεται!
Τὸν ἄγιό μας, τὸ θαυματουργό, ποὺ εἶναι θαμένος
ἐξω ἀπὸ τὸ κοιμητήρι, στὸ δρόμο ποὺ πᾶμε στὴ χώρα,
αὐτὸν νὰ παρακαλέσετε καὶ θὰ σὰς γιάνῃ τὸ παιδί σας.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.—Ποῖον ἄγιο;

ΦΑΤΜΕ.—Ἐρεῖ ὁ ἀφέντης. Μιὰ μέρα πηγαί-
ναμε στὴ χώρα κ' ἐκεῖ εἶδε φῶς στὸ κυβούρι καὶ μὲ
ρωτήσε τί εἶναι αὐτό. Δὲν τὸ θυμάσαι, ἀφέντη; Κάτι
καμῆλες δὲν κάθονταν στὸ πηγάδι κοντὰ στὸ κυβούρι;
μ' ἐρώτησε καὶ τοῦ εἶπα: πῶς εἶναι θαμένος ἐκεῖ
ἐνας ἄγιος ποὺ μπορεῖ νὰ σοῦ γιάνῃ τὸ παιδί σου,
γιὰτὶ ὁ ἄγιος αὐτός κάνει θάματα! Δὲν τὸ θυμάσαι;

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ.—Κάθε βράδυ παρακαλῶ τὴν Παρ-
θένα. Γονατίζω μπροστὰ στὸ ἀσημένιο εἰκόνισμά της
καὶ κάνω τὴν προσευχή μου. Τὴν παρακαλῶ τόσο
πολὺ ποῦ ἡ δέσφ' μου θὰ φθάσῃ σὰν κραυγὴ στὸν οὐ-
ρανό. Ἄν κ' ἡ παρθένα δὲν μ' ἀκούσῃ, τότε δὲν ἔχει
πιά γιατρεῖα τὸ παιδί μας. (Ἐψώνεται πάλι κα-
θαρὰ ἡ φωνὴ τοῦ προσευχομένου γόντζα.)

Ἡ ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΧΟΝΤΖΑ.—Ἀσχαντοῦ ἂν λὰ
μοχαμεντὰμ ρασούλ οὐλάχ.